

Wstęp do informatyki

Shell podstawy

Podstawowe polecenia

less plik(i)

Przeglądaj interaktywnie zawartość plików.
Można używać klawiszy kursora, PgDn, PgUp,
etc. Koniec pracy (q), wyszukiwanie /

"Less is more than more"

Podstawowe polecenia

ls [opcje]

Pokaż zawartość katalogu(*)

Wylistuj pliki i katalogi

```
> ls  
WI01.odp  WI01.pdf  WI02.odp
```

Wylistuj wszystko (także ukryte tzn. zaczynające się od .)

```
> ls -a  
.  ..  .svn  WI01.odp  WI01.pdf  WI02.odp
```

(*) Niebawem opcje zaawansowane

Podstawowe polecenia

ls [opcje]

Pokaż zawartość katalogu

Wylistuj pliki i katalogi

```
> ls  
WI01.odp  WI01.pdf  WI02.odp
```

Wylistuj wszystko (także ukryte tzn. zaczynające się od .)

```
> ls -a  
.  ..  .svn  WI01.odp  WI01.pdf  WI02.odp
```

Podstawowe polecenia

mkdir [opcje] ścieżka

Stwórz katalog

Katalog tmp

```
> mkdir tmp
```

Katalog z podkatalogami

```
> mkdir -p tmp/abc/xyz
```

Podstawowe polecenia

rmdir [opcje] ścieżka

Usuń puste katalogi

Katalog tmp:

```
> rmdir tmp
```

Katalog z podkatalogami

```
> rm -p tmp/abc/xyz
```

Podstawowe polecenia

rm [opcje] ścieżka

Usuń pliki i/lub katalogi

Plik a.txt:

```
> rm a.txt
```

Katalog rekursywnie -r bez pytania -f:

```
> rm -rf tmp
```

Podstawowe polecenia

Inne użyteczne polecenia operujące na plikach i katalogach:

`mv` - przenieś

`cp` - kopiuje

Przydatne opcje: `-i` (interactive), `-r` (recursive), `-v` (verbose)

`pwd` - pokaż bieżący katalog

Wzorce plików

* - wszystkie pliki

a* - pliki o nazwie zaczynającej się od a

??? - trzyliterowe nazwy

[abx]* - pierwsza litera to a, b lub x

Używane we wszystkich poleceniach interpretowanych przez bash.

Uwaga: Bash **zastępuje dany wzorzec przez nazwy pasujących plików**, a następnie wykonuje tak zmodyfikowane polecenie.

Zagadka: `rm -rf *`

Strumienie

Proces w Unixie podłączony jest do trzech strumieni:

- 0) wejściowy (standard input) – domyślne wyjście, wszędzie gdzie napisałem ``pokaż" powinno być ``przełącz na standardowe wyjście"
- 1) wyjściowy (standard output)
- 2) diagnostyczny (standard error)

Strumienie

Przekierowywanie wyjścia do pliku:

```
> ls > lista.txt
```

Dopisanie wyjścia do pliku:

```
> ls >> lista.txt
```

Przekierowanie wyjścia diagnostycznego:

```
> ls 2> err.txt
```

Przekierowanie wejścia:

```
> cat < t.txt
```

Filtry

Umożliwiają podłączenie wyjścia jednego procesu do innego (pipes). Można wielokrotnie używać. Jest to powszechnie stosowana metoda.

Pokaż długą listę plików w less

```
> ls | less
```

Wkrótce:

```
> ls -l | cut -f3 -d' ' | sort | uniq -c
```

Polecenia cd.

ls [opcje]

- l – długa lista plików
- a – również pliki i katalogi ukryte
- t - sortuj wg daty
- R – pokaż rekurencyjnie
- S – sortuj wg rozmiarów

ls - zaawansowane

Pokaż listę plików w długim formacie

```
> ls -al
```

```
razem 532
```

```
drwxr-xr-x 3 gorecki gorecki 4096 2008-10-07 22:56 .
drwxr-xr-x 8 gorecki gorecki 4096 2008-09-30 22:58 ..
drwxr-xr-x 6 gorecki gorecki 4096 2008-10-02 00:39 .svn
-rw-r--r-- 1 gorecki gorecki 29174 2008-10-02 00:32 WI01.odp
-rw-r--r-- 1 gorecki gorecki 458929 2008-10-02 00:33 WI01.pdf
-rw-r--r-- 1 gorecki gorecki 31784 2008-10-08 00:39 WI02.odp
```

prawa dostępu (d/l/r/w/x)

liczba dowiązań

właściciel pliku

grupa

rozmiar

data

nazwa

Dowiązania

Pokaż listę plików w długim formacie

```
> ls -al
```

```
razem 532
```

```
drwxr-xr-x 3 gorecki gorecki 4096 2008-10-07 22:56 .
drwxr-xr-x 8 gorecki gorecki 4096 2008-09-30 22:58 ..
drwxr-xr-x 6 gorecki gorecki 4096 2008-10-02 00:39 .svn
-rw-r--r-- 1 gorecki gorecki 29174 2008-10-02 00:32 WI01.odp
```

liczba dowiązań dla katalogu:

- jedno własne (.) + dowiązanie z nadkatalogu (..) + każdy podkatalog

Dowiązania – polecenie ln

Dowiązania symboliczne (przez ścieżkę) – nie zmieniają liczby dowiązań (twardych) do pliku:

```
> ln -s WI01.odt WI01link.odt
> ls -al WI01*
```

```
lrwxrwxrwx 1 gorecki gorecki      8 ... WI01link.odp -> WI01.odp
-rw-r--r-- 1 gorecki gorecki 29174 ... WI01.odp
```

Dowiązania twarde zmieniają liczbę dowiązań do pliku, dwie nowe nazwy są nierozróżnialne:

```
> ln WI01.odt WI01twardy.odt
> ls -al WI01*
```

```
lrwxrwxrwx 1 gorecki gorecki      8 ... WI01link.odp -> WI01.odp
-rw-r--r-- 2 gorecki gorecki 29174 ... WI01linktwardy.odp
-rw-r--r-- 2 gorecki gorecki 29174 ... WI01.odp
```

Prawa dostępu

Prawa:

r – czytanie pliku/zawartości katalogu (np. z ls)

w – pisanie

x – wykonywanie dla pliku/przeszukiwanie dla katalogu (np. cd)

Użytkownicy:

u – użytkownik

g – grupa

a - wszyscy

o - inni

Zmiana praw dostępu

chmod [opcje] pliki

Zmień prawa dostępu

Ustaw prawa czytania

```
> chmod u-r p.txt
```

```
> cat p.txt
```

```
cat: p.txt: Permission denied
```

Ustaw prawa wykonywania (skrypty!)

```
> chmod ugo+x mojskrypt.sh
```

```
> ./mojskrypt.sh
```

```
> ...
```

Prawo x dla katalogu

```
> mkdir kat # nowy katalog
> ls -l
drwxr-xr-x ..... kat
> echo "Ala ma kota" > kat/p.txt # nowy plik
> chmod u-x kat # drw-r-xr-x
> cd kat
Permission denied # cd zabroniony
> echo kat/* # ale można podejrzec kat
p.txt
> less kat/p.txt # to się nie uda
kat/p1.txt: Permission denied
```

Prawo x dla katalogu

Prawo x dla katalogu oznacza:

- można wejść do niego (cd)
- obejrzeć jego pliki (o ile prawa plików na to pozwolą)

Prawo r dla katalogu

```
> chmod u+x,u-r kat # d-wxr-xr-x
> ls kat
Permission denied
> cat kat/p.txt
Ala ma kota
> ls -l kat/p.txt
-rw-r--r-- 1 .... kat/p.txt
> cd kat # to OK
> ls
??? Zagadka
```

W katalogu bez tego prawa można obejrzeć tylko te pliki, których znamy nazwę.

Zmiana właściciela i grupy

chown [opcje] pliki

chgrp [opcje] pliki

Użytkownicy mogą być członkami grup użytkowników. Właściciel pliku może zmienić grupę pliku na inną grupę o ile do niej należy.

Zmień grupę

```
> chgrp users p1.txt; ls -l p1.txt  
-rw-r-r-- 1 gorecki users ... p1.txt
```

Zmień właściciela (zwykle tylko root może to zrobić).

```
> chown root:root p1.txt
```

Edytory

vi – posiada go każdy UNIX, niewygodny w obsłudze

joe, jed – dość popularne edytory

pico – bardzo prosty edytor

gedit – prosty edytor pod X-ami (odpowiednik notepad)

emacs – uniwersalne narzędzie o bogatej funkcjonalności;

Ctrl-h t – tutorial

Ctrl-h i – info

Ctrl-x f – otwórz plik

Ctrl-x s – zapisz plik

Ctrl-x c – zakończ

Ctrl-s - inkrementalny search

Alt-x command (lub *Esc-x command*) – uruchom

polecenie command (np. *regexp-search, compile, etc*)

xemacs – wersja w pełni X-owa *emacsa*

Procesy

Proces to abstrakcja działającego programu.

Procesy mogą komunikować się ze sobą.
Proces nie może zakłócić działania innego procesu.

Proces może uruchomić inny proces: proces potomny (child process)

Procesy

Proces potomny, dziedziczy kod, otwarte pliki oraz dane po rodzicu.

Rodzic może czekać (lub nie) na zakończenie procesu dziecka.

Każdy proces, który kończy działanie pozostawia w tablicy procesów systemu kod zakończenia procesu, który powinien być odebrany przez rodzica.

Jeśli rodzic tego nie zrobi, pozostaje proces zombie (jest to tylko miejsce w tablicy procesów, które przechowuje nieodebrany kod).

Lista procesów

ps [opcje]

Pokaż listę procesów

> ps

PID	TTY	TIME	CMD
6430	pts/0	00:00:00	bash
6513	pts/0	00:01:39	soffice.bin
7861	pts/0	00:00:00	gv
7864	pts/0	00:00:03	gs
9045	pts/0	00:00:00	ps

Lista procesów

```
> ps u
```

USER	PID	%CPU	%MEM	VSZ	RSS	TTY	STAT	START	TIME	COMMAN
gorecki	6430	0.0	0.1	5892	3352	pts/0	Ss	10:22	0:00	bash
gorecki	7861	0.0	0.1	4540	2620	pts/0	S	10:38	0:00	gv x.ps
gorecki	7864	0.3	0.5	22948	12036	pts/0	S	10:38	0:04	ps
gorecki	9633	0.0	0.0	2644	1004	pts/0	R+	11:01	0:00	ps u

PID – id procesu

CPU – użycie CPU

MEM – użycie pamięci

VSZ – całkowita pamięć wirtualna

RSS – pamięć rezydentna (nie swap)

TTY – terminal kontrolujący

STAT – kod stanu procesu (R – wykonywany/w kolejce do wykonania;

S – przerywalnie uspiiony; T – zatrzymany przez sygnał lub śledzony; Z – zombie;
patrz man ps)

START – godzina rozpoczęcia

COMMAND – polecenie z argumentami, które uruchomiło proces